

Verlag

Betreft: Concept-verslag werkbezoek WG Gebiedsgerichte Samenwerking en monitoring

Datum: 17 april 2023

Locatie: Kaasboerderij De Graafstroom, Bleskensgraaf

1. Introductie Koos Biesmeijer

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel werkt aan de hand van vijf succesfactoren, vertaald in werkgroepen. Sommige zaken pak je echter in gemeenschappelijkheid op. Vanmiddag zijn de werkgroep Gebiedsgerichte samenwerking en Monitoring te gast bij Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling.

2. Toelichting Ad van Rees, onder de hanenbalken van Kaasboerderij De Graafstroom

Ad van Rees (melkveehouder in Brandwijk, bestuurslid DeltaMilk, lid kernteam Groene Cirkel en deelnemer in diverse projecten) geeft een toelichting op het project Groene Cirkels Kaas en Bodemdaling: de intentie van dit traject is om meerdere doelstellingen in een gebied aan elkaar te verbinden door groene cirkels. Onderwerpen die aan de orde zijn, zijn bijvoorbeeld een oplossing voor bodemdaling, het reduceren van agrarische emissies, het verbeteren van waterkwaliteit, het versterken biodiversiteit of het stimuleren van kringlooplandbouw.

Inmiddels zijn 30 partijen aangehaakt, de kern bestaat uit 6 partijen. Er is gestart met het gezamenlijk benoemen wat de doelstelling van het project is. In het project wordt veel geïnvesteerd in het gesprek, en daarover samen doordenken. Het is vooral zoeken naar de samenhang der dingen. Bijvoorbeeld: bij bodemdaling is de zoektocht wat we kunnen doen om dit te verminderen. Dan is het goed om je te realiseren dat er veel verschillende oorzaken voor bodemdaling zijn. Een aantal vormen zijn te beïnvloeden, maar bijvoorbeeld de beweging van aardplaten is dat niet. Het idee is nu om bodemdaling tegen te gaan door oppervlaktewater op te zetten en gebruik te maken van drainagebuizen. Hetzelfde principe wordt gebruikt t.b.v. biodiversiteit, als er plas-dras wordt gecreëerd voor weidevogels. Aandachtspunt hierbij is dan wel dat dit de capaciteit voor waterbuffering vermindert. Immers; als het waterpeil hoger is, is er minder buffer beschikbaar.

Er wordt een combinatie met CO₂-credits; deze zijn uiteindelijk ook verleend (t.w.v. 250 euro/ha). Monitoring is hierbij nog een belangrijk aandachtspunt. De investering is op dit moment desondanks nog niet kostendekkend, de hogere kosten spelen hierbij een belangrijke rol. CO₂-credits zijn overigens eindig. Daarom worden ze vooral benut voor de financiering van de maatregel. De winst hiervan is dat gronden op lange termijn landbouwkundig benut kunnen blijven worden.

3. Toelichting Living Lab (o.a. Participatory System Mapping biodiverse sloten, KPIs) door William Voorberg, Naturalis

1. Uitleg Living Lab

Ambitie van het LL is om met een gebiedscoalitie, in dit gebied is dat de Groene Cirkel Kaas en bodemdaling, de wetenschappelijke vragen te beantwoorden ter versterking van de biodiversiteit. Dit kunnen ecologische, economische en sociale vraagstukken zijn. In co-creatie komen we dan tot een biodiversiteitsversterkende aanpak. Op deze manier creëren we wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke doorbraken in samenwerkingen. Hierbij wordt gewerkt met 5 werkpakketten:

- Monitoring
- verdienmodellen
- Biodiversiteitsversterkende praktijken; co-creatie moet leiden tot governance-arrangementen
- KPI's,
- Integraal Gebiedsproces

2. Creëren van ecologische sloten

Als illustratie van hoe het Living Lab werkt: boeren hebben aangegeven dat zij ecologische sloten zien als mooie kans voor herstel van biodiversiteit. Tegelijkertijd loopt de pilot Prachtsloten. In de aanpak is vooral de institutionele vraag beantwoord waar gekeken is naar de factoren die invloed hebben op biodiversiteit en hoe zij zich tot elkaar verhouden.

3. Living Labs en het Deltaplan

In het verlengde van het Deltaplan zijn 3 er Living Labs (Ooijpolder, Duin- en Bollenstreek, Alblasserwaard). De Living Labs werken met elkaar samen. De oproep is om vooral krachten met elkaar te bundelen. In de toekomst zal er vaker op deze manier kennis worden uitgewisseld.

Het overleg spreekt nog even door over de vraag hoe we het Deltaplan biodiversiteitsherstel en Living Labs beter kunnen verbinden. De onderzoekers zijn verbonden aan de werkgroepen. Oproep is om kennis toe te voegen, deel te nemen aan een proef etc..

4. Basiskwaliteit Natuur (BKN) en doorkijk naar geplande project over BKN door Judith Westerink en Edo Gies (WENR)

Centrale vraag: Op welke manier wordt er aan BKN gewerkt in de Alblasserwaard?

Dit onderwerp is gestart met een dialoog tussen partners in het gebied. Uit die dialoog bleek dat kennisinput en innovatie van groot belang zijn. Het gebied moet kunnen ondernemen en leven. Met een gebiedsatelier is, van onderaf, tot een aanpak gekomen. Hierbij is gestart vanuit doelen. Doordat veel doelen nog niet heel concreet zijn, biedt dit ruimte voor gebiedsspecifieke invulling. Denk aan biodiverse sloten, klimaatrobuust waterbeheer, beter benutten mest / gezonde bodem, erf als visitekaartje.

Basiskwaliteit Natuur: wat de mensen in het gebied vinden dat 'gewoon' zou moeten zijn. Vandaaruit wordt in beeld gebracht welke omgevingscondities deze soorten nodig hebben om algemeen te blijven of opnieuw te worden.

Het gaat in dit traject sterk om de perceptie van stakeholders t.a.v. biodiversiteit, de relatie met ecosysteemdiensten en KPI's. Gesprekken gaan over maatregelen voor biodiversiteit en governance.

Vraag van het overleg: hoe is de relatie met andere partijen die bezig zijn met BKN? De focus ligt op het gebied. Maar leren van elkaar is een onderdeel van het proces. Het proces is net gestart. Dit betreft een tweejarig project.

Je zou dit proces ook kunnen framen als democratisering van de natuur. Dit biedt een kans om mensen na te laten denken over de natuur die voor hen belangrijk is.

Vanuit het Deltaplan en andere partijen wordt veel gewerkt aan de ontwikkeling van het concept, maar nog niet zozeer aan de sociale component.

5. Kunnen we dit (BKN) vertalen naar KPI's op gebiedsniveau? Door Judy Koppenjan

Monitoring is een belangrijk onderdeel van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Enerzijds wordt het ingezet om trends te monitoren; anderzijds om in beeld te brengen hoe deze samenhangen met de maatregelen die genomen worden. Het Deltaplan werkt veelal met KPI's. Met KPI's is er sprake van een korte cyclus, waarbij snel resultaat wordt gemeten. Daarnaast is de inzet op het monitoren van biodiversiteit, wat een langere cyclus heeft.

We zien drie mogelijkheden om Basiskwaliteit Natuur (BKN) te vertalen naar KPI's:

1. Vertaling BKN als drempelwaarde voor KPI's *voorkeur van de groep*
2. BKN als losse KPI toevoegen aan integrale set
3. BKN als kwaliteitstoets bij iedere KPI toevoegen.

Het overleg bespreekt de mogelijkheden. Uit dit overleg blijkt dat de eerste optie de voorkeur heeft. Vanuit BKN wil je op landschapsniveau in beeld hebben hoe het staat met condities en soorten. Beneden een bepaald niveau kunnen soorten niet voorkomen. Dat is het idee achter de drempelwaarde.

Verzoek van het overleg is om hierbij rekening te houden met instrumenten die al gebruikt worden. Bijv. het realiseren 10% groen/blauw door inzet ANLB. Verbind de verschillende aspecten met BKN.

Opmerking van het overleg is dat als je mensen vraagt welke natuur ze in hun gebied willen hebben, dit ook een culturele vraag is. Je kan de vertaling maken in: hou de bekende soorten bekend.. De wetenschappelijke uitwerking hiervan loopt. Deltaplan communiceert via haar informatiekkanalen over deze ontwikkelingen.

Na het plenaire gedeelte wordt de groep in vieren gedeeld voor een werkbezoek aan deelnemers van de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling.

- A. Bezoek aan Vof Verhoef in Brandwijk. Een inmiddels volledig Natuurinclusief melkveebedrijf. Mattias en Coriene hebben in 2016 het bedrijf overgenomen. Een paar jaar geleden zijn ze biologisch geworden. Het bedrijf telt momenteel circa 85 koeien en zo'n vijftig hectare biologisch landgoed. Daarnaast hebben ze natuurgrond van

Staatsbosbeheer en het waterschap in beheer. Dit maakt dat ze zich sinds kort volledig natuurinclusief mogen noemen. Naast het melken zijn ze aan het experimenteren met agroforestry, maken ze bokashi van afgevoerde materialen op de natuurgronden die ze beheren, en ze hebben een paar tiny houses op het terrein waarmee ze een extra inkomsten genereren.

- B. Bezoek aan gangbare melkveehouder die een deel van zijn bedrijf wat intensiever beheert; zodat een ander deel van het bedrijf extensiever en ten dienste van o.a. de weidevogels kan staan. Daar is o.a. een plas dras situatie gecreëerd.

- C. Bezoek aan biologische boer Evert, die 20 jaar geleden uit intrinsieke motivatie is omgeschakeld. De 30 hectare aan huiskavel zijn inmiddels een kruidenwinkel! De koeien staan zo lang als kan 24 uur per dag in de wei en worden daar ook gemolken. De rest van het jaar staan ze in de potstal. Daarnaast een zorgtak met dagbesteding en 4 weken per jaar een camping en programma voor gezinnen met een kleine beurs.

D.

